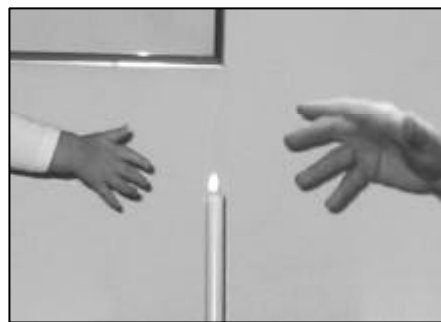

Arven

Paradoks: Hvorfor vil så mange lægebørn være læger når arbejdsvilkårene er så dårlige?

Af: Rasmus Nejst
Foto: Rasmus Nejst

Ved lægemødet i maj 1998 vedtog Hovedbestyrelsen for Den Almindelige Danske Lægeforening (DADL) at gennemføre en anonym undersøgelse til vurdering af lægers arbejdsvilkår.

STUD MED har læst rapporten, og det er langt fra opmuntrende læsning. De danske læger kæmper med patientklager, lange arbejdsdage, arbejdsskader, trusler, vold og lav tilfredshed med arbejdet.

Et paradoks sprang os i øjnene: 1/3 af de lægestuderende er børn af læger; lægefaget er et af de fag, hvor den uddannelsesmæssige arv hviler tungest! Hvis det er så surt at være læge, hvorfor er 1/3 af de lægestuderende så lægebørn? Eller sagt på en anden måde: Man skulle tro at et dårligt arbejdsmiljø hos forældrene ville påvirke børnene, så de i hvert fald valgte noget andet end forældrene.

Er det Lønnen der er forklaringen? Er det opnåelse af status? Eller er det forældrene som presser på for at få stafetten ført videre?

STUD MED har spurgt to lægebørn, hvorfor de har valgt at blive læger.

Klaus Bakke, 13. semester, 30 år og fra Esbjerg. Klaus har tidligere læst idræt i 2 år. Faderen er praktiserende læge i Esbjerg.

Jonas Hertz, 11. semester, 28 år og fra Trørød nord for København. Faderen har i en lang årrække været overlæge i pædiatri på Rigshospitalet.

PENSUM

DADL'S UNDERSØGELSE OMFATTEDE UNDERGRUPPERNE FORENINGEN AF YNGRE LÆGER (FAYL), PRAKTISERENDE LÆGERS ORGANISATION (PLO), FORENINGEN AF SPECIALLÆGER (FAS) OG FORENINGEN AF PRAKTISERENDE SPECIALLÆGER (FAPS).

Vi bringer et uddrag:

- **Arbejdstid:** Den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid var 48.2 timer såfremt der udover timer i hovedbeskæftigelsen medregnes timer brugt til bijob, forskning, fagligt arbejde samt læsning af faglitteratur i fritiden. Altså cirka 10 timer dagligt på alle hverdage. Hertil skal lægges en ofte lang transport til og fra arbejdspladsen.

- **Arbejde og fritid:** Omkring en tredjedel af alle læger angav, at arbejdet i høj grad var et problem i relation til fritiden. Hvad angår samværet med familien angav 29% af FAYL-medlemmerne at arbejdet i høj grad udgjorde et problem, og hertil anførte yderligere 41%, at de delvist havde problemer i relation til familiesamværet.

Stemmer undersøgelsens resultater overens med Jeres opfattelse af Jeres fædres job? Eller er der noget som overrasker Jer?

Jonas: Både ja og nej. De lange arbejdsdage oplevede jeg helt klart ved at min far ikke var en af de forældre som havde tid til at følge mig til fritidsinteresser og sport. Der misundte jeg nogle af de andre børn. Men min far har været god til at prioritere, så jeg har altid følt at han har været der når jeg havde brug for det. Det overrasker mig meget, at så mange oplever lav grad af tilfredshed med arbejdet. Jeg har altid været af den opfattelse, at min fars arbejde var hårdt, men at det var sliddet værd. Han har altid talt positivt om lægefaget, og jeg har kunnet mærke, at han brændte for det han lavede. Havde han været utilfreds når han kom hjem, havde det nok påvirket mit studievalg.

Klaus: De lange arbejdsdage er måske ikke helt så udtalt for en praktiserende læge, men jeg kan huske at han sjældent kom ud at se mig spille fodbold i weekenden, fordi han skulle køre lægevagt.

Det som overrasker mig mest ved undersøgelsen er at 25% af de praktiserende læger udøver defensiv medicin grundet risikoen for patientklager. Det er et rystende højt tal, og det bliver jo nok ikke

- **Patientklager:** 25% af medlemmerne i PLO og FAYL og 17% af medlemmerne i FAS og FAPS ændrede ofte deres adfærd i retning af defensiv medicin som en konsekvens af risikoen for at blive involveret i en patientklagesag.

- **Arbejdsskader:** Hver femte læge havde indenfor det sidste år været udsat for en arbejdsulykke. 94% af ulykkerne var stiklæsioner. 73% havde ikke foretaget anmeldelse. Hver tiende læge havde i løbet af deres erhvervsaktive karriere pådraget sig en erhvervsbetinget lidelse. For 12% af disse drejede det sig om hepatitis eller anden infektionssygdom. Heraf havde kun en tredjedel anmeldt denne.

- **Trusler og vold:** Indenfor det sidste år havde hver tredje læge været udsat for verbale eller skriftlige trusler og/eller truende adfærd. Halvdelen af de læger, som havde været udsat for grov vold angav at den hjælp og støtte som de fik i forbindelse hermed var utilstrækkelig.

- **Ønsker til arbejdstid og arbejdsophør:** 20-40% af samtlige læger ønskede i høj grad at gå på pension/efterløn før de fyldte 65 år (PLO 39%, FAYL 19%, FAS 24% og FAPS 27%).

et mindre problem i fremtiden. Desuden Kommer det bag på mig at så stor en del af de praktiserende læger oplever at arbejdspresset er så stort, at det går ud over den faglige kvalitet. Jeg har aldrig haft indtryk af, at min far har været presset til at gå på kompromis fagligt.

Hvorfor valgte I selv at læse medicin?

Jonas: Jeg har altid villet være læge. Men jeg har 5 ældre søskende, og ingen af dem har valgt lægevejen. Jeg ved ikke hvor interessen kom fra, men en del af det er nok, at jeg så langt tilbage jeg kan huske, har oplevet, at min far var meget vellidt. Folk ringede på alle tidspunkter af døgnet og spurgte min far til råds, og selv om det ikke altid var lige passende, tog han sig tid, og folk var meget taknemmelige. Denne taknemmelighed og glæde har ligesom gennemsyret det hele, og rakt ud over det faktum, at det var et hårdt og stressende job. Og så har min far altid bakket mig op i mit valg. Det er vigtigt. Selv om jeg ikke har det vilde snit fra gymnasiet sagde min far, at jeg nok skulle komme ind hvis det var det jeg ville, og det kom jeg altså efter et par år.

Klaus: Jeg ville slet ikke være læge til at starte med. Jeg læste idræt i to år og kom ud at undervise på et gymnasium, men

det var slet ikke mig. Først derefter fik jeg den ide at det at gå i min fars fodspor jo også var en mulighed, og det har jeg ikke fortrudt. Jeg tror egentlig ikke at det at min far var læge har været afgørende.

Har tidligere tiders lægeprivilegier som høj status og god løn nogen relevans i dag?

Klaus: Som alle ved er lønnen for en læge i dag ikke hvad den har været. Hvis jeg sammenligner med de af mine kammerater som er håndværkere, tjener de ca. det samme som jeg kommer til som nyuddannet læge, og derudover tjener de fleste håndværkere jo lidt sort ved siden af. Så det økonomiske aspekt ved lægevejen som karrierevalg er nok ikke så aktuelt længere.

Den status som ligger i at være læge i dag, er også blegnet meget i forhold til tidligere. Blot i den tid min far har været læge, er der sket meget på den front. Patienterne er mere kritiske og tager ikke nødvendigvis lægens ord for gode varer. Jeg føler dog stadig at der er en vis respekt omkring lægefaget, og det har helt afgjort haft en betydning da jeg valgte lægevejen.

Jonas: Jeg er helt enig, og måske er det meget godt at lægen er kommet ned i øjenhøjde, så læge-patientkontakten

PENSUM

- **Psykisk arbejdsmiljø:** FAYL: Sammenlignet med andre akademikere oplevede medlemmerne af FAYL ringere grad af rolleklarhed, indflydelse, forudsigelighed og tilfredshed i arbejdet.

FAS: Sammenlignet med andre akademikere oplevede medlemmerne høje kvantitative krav og lav tilfredshed med arbejdet. Knap halvdelen angav at de ofte måtte arbejde over eller længere end planlagt. Kun godt halvdelen anførte, at deres forventninger til den nuværende stilling var opfyldt.

- **Vagter:** 30% af medlemmerne af FAYL anførte, at arbejdsmængden på vagter var belastende i høj til meget høj grad.

- **Om arbejdet i praksis:** 38 % af medlemmerne i PLO var af den opfattelse, at arbejdspresset sjældent var så stort, at det gik ud over den faglige kvalitet i arbejdet.

bliver en dialog. Den autoritære stil som nogle læger kunne slippe afsted med tidligere, er der vist ikke mange patienter som kommer til at savne. På den anden side er det ærgerligt, hvis tendensen med flere patientklager og deraf følgende defensiv medicin fortsætter, det er ødelæggende for både lægerne og behandlingsniveauet.

Med hensyn til mit eget studievalg, har det betydet meget, at folk vidste hvad jeg lavede. Alle ved at medicinstudiet er hårdt, og alle har prøvet at være til lægen. Det må være frustrerende at komme til en fest hvor sidemanden skal slå op en fremmedordbog når man fortæller hvad man læser...

Har det betydet noget for Jeres fædre at I valgte at læse til læge og at stafetten på den måde føres videre?

Klaus: Ja det tror jeg da nok. Min far har aldrig sagt det direkte, og han har på ingen måde presset på for at det var den vej jeg skulle gå, men jeg kan fornemme, at han er glad for at kunne give sine erfaringer videre til en anden i familien.

Jonas: Jeg mærker helt klart at min far er glad og stolt over at jeg fører stafetten videre. Desuden fornemmer jeg, efterhånden som han har fået pensionsalderen indenfor rækkevidde, at han er glad

for stadig at have en forbindelse til den verden som har været så stor en del af hans liv. Hvis man har investeret så meget af sig selv i et erhverv som han har, kan det være svært at skulle slippe tøjljerne helt. Men selv om min far har gjort det godt, både som læge og som far, tror jeg, at jeg kommer til at prioritere lidt anderledes.

Jonas, Du har en søn som er et år gammel. Hvad ville du sige til hvis han en dag kom og sagde at han ville være læge?

Jonas: Uanset hvad han måtte vælge af karrierevej, vil jeg bakke ham op så godt jeg kan. Det er selvfølgelig noget specielt hvis han vælger at blive det samme som

mig. Dels fordi det muliggør et fagligt fællesskab, men vel også fordi det er en form for signal om, at man har formået at være en god far samtidig med at man har passet et job man var glad for...

Og det er måske i virkeligheden forklaringen på paradokset: At de 30 procent af en årgang som er lægebørn, er børn af de læger som har det godt med at være læge...

- Seksuelt betonede forhold: 6% af de kvindelige læger og 1,4% af de mandlige læger angav, at de i løbet af deres erhvervskarriere havde oplevet seksuel afpresning/magtmissbrug, fra overordnede.

Undersøgelsen kan læses i sin fulde længde på lægeforeningens hjemmeside: www.dadl.dk og www.dadlnet.dk